

Kdo je hotel konferenco v Helsinkih

Kljub vsem ideološkim, političnim in drugim razlikam so si Združene države in Sovjetska zveza v nečem podobne — obe sta izrazito konservativni sili, obe sta veliko bolj zainteresirani na status quo kakor pa na kakih spremembah mednarodne in notranjega položaja. Vsa zunanje-politična razočaranja, ki so jih doživele Združene države v povojnih letih, so bile posledica trmastega prizadevanja, da bi zadržale razvoj in ohranile stvari takšne, kakršne so. Zadnji primer je Vietnam, a tudi na Bližnjem vzhodu jim ne gre toliko za to, da bi bil problem orabsko-izraelskih odnosov res že enkrat rešen tako ali tako, ampak za »zamrznitev« spora, za ustalitev pozicij za dolgo dobo, za ohladitev strasti, toda sovraštvo brez strasti je, kot znano, še bolj strašno od besne jeze.

Še bolj zainteresirana na status quo je Sovjetska zveza, ne sicer toliko, kar zadeva druge države, ampak kar zadeva njo samo. V Sovjetski zvezi živi 60 večjih narodov, polek kakšnih sto, če ne več, manjših, in zato je glavna skrb sovjetske vlade in partije, da jih ohranita »hladne«, mirne, pasivne, da odvrčata od njih »kugo nacionalizma« in preprečita, da jim ne bi prišel na misel kak antikolonializem. Antikolonializem v Afriki, kjer je naperjen proti zahodnim silam, je za Sovjete v redu in prav celo zaželen in zato ga po možnosti podpirajo. Toda antikolonializem v lastnem imperiju — tega pa ne. Zato je ideal Sovjetske zveze nedotakljivost meja, pri čemer je seveda mišljena nedotakljivost njenih lastnih meja, kar pomeni priznanje nedotakljivosti tistega, kar poseduje, njenega državnega imperija, pa tudi njenega političnega imperija v podobi vzhodnega bloka.

Tako imata v bistvu obe veliki sili interese na nedotakljivosti meja in zato tudi na konferenci v Helsinkih, čeprav se je zdelo, da so Združene države le nerade pristale nanjo. Ni dvoma, da se bo torej končala s slovesnim potrdilom o nedotakljivosti meja, kar naj bi nekoliko olajšalo sovjetske skrbi pred prebujajočo se narodno zavestjo podložnih narodov.

Kar pa zadeva načelo nevmešavanja v notranje zadeve drugih držav, je v tesni zvezi s prej omenjenim načelom o nedotakljivosti meja. Zagotovilo naj bi, da se Združene države ali kdo drugi ne bo vtikal v notranje zadeve Sovjetske zveze in drugih

(dalje na 2. strani)

DEMOKRACIJA ima rezerve moči

Ko šlovek prebira mračne in pesimistične komentarje v italijanskem tisku o sedanjem političnem in gospodarskem položaju, se ne more znebiti vtisa, da izvira ta pesimizem bolj iz subjektivnih kot objektivnih vzrokov. Italijansko gospodarstvo sicer res kaže znake krize, toda pojave krize imamo danes v vseh gospodarskih sistemih, tako zahodnih kot vzhodnih. Pisali smo že o inflaciji in trgovinskem primanjkljaju v Jugoslaviji, lahko pa bi navedli tudi primere od drugod, npr. iz Sovjetske zveze, kjer se rešujejo z nizkimi plačami in nizkim življenjskim standardom, ki bi ga italijanski delavci gotovo odklonili, posebno če primerjamo še stanovanjski standard, motorizacijo itd. Italijanske ceste pa so te tedne polne avtomobilov, s katerimi se vozijo tudi deavske družine na letovišče, kopališča in letovišča so natrpana, ljudje si privoščijo kakor vedno vsakovrstne udobnosti. Če se nad čim pritožujejo, se nad nesnažnim morjem. Res je, da je tudi precej takih, ki si letovišča ne morejo privoščiti, toda to so taki, o katerih sindikati sploh ne vodijo računa — ljudje, ki živijo od samostojnega dela, ljudje brez stalne službe, bolniki, tisti, ki čakajo že več let na pokojnino, mladi brezposelni, ki čakajo na prvo službo, pa je ne dobijo, ker so si odrezali tisti, ki so že v službah, prevelik kos torte, da ni za nje nič ostalo...

Določeni politični, gospodarski in sindikalni krogi nalašč širijo panično vzdušje

glede gospodarskega položaja, hoteč ustvariti vtis, da je položaj brez izhoda, in to iz raznih egoističnih vzrokov. Politični krogi zato, da bi vsilili javnosti predstavo, da ni mogoče ozdraviti gospodarskega položaja brez spremembe političnega sistema, t. j. brez korenite zamenjave na vladi. Na tem ima interes predvsem KPI. Sindikati so v obsežni meri pod hegemonijo komunistične stranke, kot je bilo zadnji čas poudarjeno na kongresu UIL in na drugih sindikalnih forumih s strani opozicije, in zato imajo tudi oni interes govoriti predvsem o gospodarskih težavah, ne da bi predložili pri tem kak jasen lastni načrt za gospodarsko ozdravljenje ali pokazali voljo, da bi se vsaj najboljše plačane kategorije z najbolj sigurno službo, npr. javni in mestni nameščenci, odrekli možnosti kakih nadaljnjih izsiljenih izboljšav v prid tistih, ki šele čakajo na službo, ali tistih, ki jim grozi brezposelnost. Gospodarski krogi, predvsem podjetniki, pa so polni pritožb nad gospodarskim stanjem zato, ker so jim v okviru pobijanja inflacije utesnjeni krediti in je postal denar v bankah predrag, ne upoštevajo pa interesa tistih, ki so prizadeti od inflacije.

Dejansko pa niti gospodarsko niti politično stanje ni obupno in bi ju bilo možno rešiti oziroma izpeljati položaj iz zagate, če bi se vsi zainteresirani sporazumeli o tem in ne bi gledali le na svoje pristranske (dalje na 3. strani)

Slovinci bomo zastopani v deželni, športni in rekreacijski komisiji

Deželni svet je zasedal do 30. julija in sprejel vrsto važnih zakonov, ki pa jih ne moremo zaradi pomanjkanja prostora pobliže analizirati. Za Slovence je pomemben zakonski osnutek za razvoj športnih dejavnosti v naši deželi. Zakonski predlog, ki je bil predložen s strani deželnega odbora, ni predvidel nikakršne slovenske prisotnosti v deželni športni komisiji in niti ne v rekreacijski komisiji, katere sploh ni omenjal.

Na predlog deželnega svetovalca Slovenske skupnosti in drugih svetovalcev pa je bila ustanovljena tudi deželna komisija za rekreacijske dejavnosti.

Kar je za nas važno pa je, da je bil od

mnogih predlogov tako v komisiji kot v deželni zbornici osvojen predlog deželnega svetovalca Slovenske skupnosti dr. Štoke, ki izrecno predvideva, da morata biti tako deželna športna kot deželna rekreacijska komisija (slednja bo imela opravka z dejavnostjo pevskih zborov, vaških godb itd.) sestavljeni tako, da bo v njej stalno prisoten kot strokovnjak človek, ki pripada jezikovni slovenski manjšini in ki je član ene od športnih odnosno kulturnih slovenskih organizacij.

V svojem daljšem govoru je dr. Štoka utemeljil svoje amandmaje in predloge in govoril na splošno o športni in kulturni dejavnosti v slovenskem zamejstvu.

RADIO TRST A

:: NEDELJA, 3. avgusta, ob: 8.00 Koledar. 8.05 Slovenski motivi. 8.30 Kmetijska oddaja. 9.00 Sv. maša. 9.45 Glasba za kitaro Federica Morona Torroba. 10.15 Poslušali boste. 11.15 Mladinski oder: »Deček iz Connecticuta«. Napisal Mark Twain, dramaturg Gian Francesco Luzi, prevedel Maks Šah. RO. 12.00 Nabožna glasba. 12.15 Vera in naš čas. 12.30 Glasbena skrinja. 13.30-15.45 Glasba po željah. 14.30 Nedeljski vestnik. 15.45 »Nadomesna glava«. Radijska drama. Andries Poppe, prevedla Marjana Prepeluh. Stalno Slovensko gledališče v Trstu. Režija: Jože Babič. 16.25 Burt Bacharach izvaja lastne motive. 17.00 Operetne melodije. 19.00 Folk iz vseh dežel. 19.30 Zvoki in ritmi. 20.00 Šport. 20.30 Sedem dni v svetu. 20.45 Pratika, prazniki in obletnice, slovenske viže in popevke. 22.00 Nedelja v športu. 22.10 Sodobna glasba. 22.30 Ritmične figure.

:: PONEDELJEK, 4. avgusta, ob: 7.05 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.35 Opoldne z vami. 13.30 Glasba po željah. 14.30 Pregled slovenskega tiska v Italiji. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.15 Umetnost, književnost in prireditve. 18.30 Baletna glasba. 19.10 Odvetnik za vsakogar. 19.20 Jazz glasba. 20.00 Športna tribuna. 20.35 Slovenski razgledi: Literarni sprehodi po naših krajih - Violončelist Vlado Požar, pianist Leon Engelman. Risto Savin: Sonata - Trst in okolica v zgodovini Matija Sile - Slovenski ansambli in zbori. 22.15 Klasiki ameriške lahke glasbe.

:: TOREK, 5. avgusta, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.35 Pratika, prazniki in obletnice, slovenske viže in popevke. 12.50 Medigra za kitaro. 14.30 Glasba po željah. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.15 Umetnost. 18.30 Pianist Aldo Ciccolini 18.55 Jazz ansambel Giannija Bassa. 19.10 Slovenski biografski roman (Martin Jevnikar). 19.25 Za najmlajše: Potovanje v lepi živalski svet: »Jež — gozdni oklopni voz«. Narisala Zora Saksida. RO. 20.00 Šport. 20.35 J. Offenbach: Hoffmanove pripovedke, opera. 21.50 Nežno in tiho.

:: SREDA, 6. avgusta, ob: 7.00 Koledar. 7.05-9.05 Jutranja glasba. 11.35 Opoldne z vami. 13.30 Glasba po željah. 17.00 Za mlade poslušalce. 18.15 Umetnost. 18.30 I Cameristi di Venezia. 19.10 Slovenska povojna lirika: »Karančanske pesmi Valentina Polanška« (Lev Detela). 19.25 Zbori in folklor. 20.00 Šport. 20.35 Simfonični koncert. Vodi Boris Švara. Sodeluje pianistka Neva Merlak. Ubald Vrabec: Suita za godala. Orkester Glasbene matice v Trstu. 21.50 Pesmi brez besed.

:: ČETRTEK, 7. avgusta, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.35 Slovenski razgledi. 13.30 Glasba po željah. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.15 Umetnost. 18.30 V ljudskem tonu. 19.10 Človeško telo in njegove obrambne sposobnosti (Giovanni Marozzi). 19.25 Za najmlajše: pravljice, pesmi in glasba. 20.00 Šport. 20.35 »Atentat v neposrednem prenosu«. Radijska drama, napisal Claude Ollier, prevedel Franc Jeza. Stalno slovensko gledališče v Trstu: Režija: Majda Skrbinšek. 21.30 Polifonska glasba. 22.00 Južnoameriški ritmi.

:: PETEK, 8. avgusta, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.35 Opoldne z vami. 13.30 Glasba po željah. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.15 Umetnost. 18.30 Bruno Cervenca: Koncert za orgle in orkester. Solistka Hedda Illy Vignanelli. 18.55 Priljubljeni pevci popevk. 19.10 Na počitnice. 19.20 Jazz glasba. 20.00 Šport. 20.35 Delo in gospodarstvo. 20.50 Vokalno instrumentalni koncert. 21.45 V jlesnem koraku.

:: SOBOTA, 9. avgusta, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.35 Poslušajmo spet. 13.30 Za mlade poslušavce. 15.45 Avtoradio. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.15 Umetnost. 18.30 Pianist Gojmir Demšar. Janko Ravnik: Dolcissimo; Moment. 18.55 Glasbena zlepljenka. 19.10 Spomini in pričevanja - pogovori o naših ustvarjalcih. 19.30 Pevska revija. 20.00 Šport. 20.35 Teden v Italiji. 20.50 Spomini iz preteklosti. »Električna luč« Dramatizirana zgodba, napisal Dante Cuttin. Prevedla: Leli Nakrst. Režija: Stana Kopitar. 21.10 Jazza koncert. 21.30 Vaše popevke. 22.30 Solist tedna: Franco Cassano.

Kdo je hotel konferenco v Helsinkih

(Nadaljevanje z 1. strani)

držav, kjer živijo podložni narodi, namreč s tem, da bi nudil tem kako podporo. Seveda se bo k temu načelu priznala tudi Sovjetska zveza. Toda to je ne bo veliko stalo: povsod obstajajo komunistične partije, ki delujejo dozdevno avtonomno, v resnici pa TUDI, če ne PREDVSEM v interesu Sovjetske zveze. Tako bo vedno lahko navzoča v vseh državah, kjer delujejo komunistične partije, medtem ko Zahod nima te možnosti v komunističnih državah sovjetskega boka. Tam ni nobene stranke, ki bi jo bilo možno istovetiti z interesi Zahoda, kot se lahko istoveti komunistične partije z interesi Sovjetske zveze. Tudi tu lahko torej Sovjetska zveza od konference v Helsinkih samo profitira. Zato ji je bilo toliko do te konference.

Dejanska izjava, ki jo bodo sprejeli v petek v Helsinkih, ne bo imela veljave pogodbe, a tudi če bi jo imela, bi ostala papir, kajti življenje, teženje stotin narodov od Kalifornije do Vladivostoka, med katerimi jih je vsaj polovica nesvobodnih, ni mogoče zadušiti s kosom papirja in jih prisiliti k moku s kako slovesno izjavo, pri kateri sestavljanju niso bili navzoči.

Velik del zahodnega tiska je označil zaradi vsega tega konferenco v Helsinkih za »maškarado« ali »opasilo« velikih sil. Mi ne gremo in nočemo iti tako daleč. Nedvomno tiči za njo tudi precej dobrih namenov, vsaj s strani manjših in manj močnih držav, kakor sta Italija in Jugoslavija, ki

imata interes na resničnem miru in mednarodnem sožitju. Toda obetati si bogvekej iz Helsinkov nimajo. To se bo nedvomno videlo že prve dni po konferenci, kajti gotovo bomo spet prej slišali o kakih procesih proti pisateljem in drugim »svobodnim« v Sovjetski zvezi kakor pa o svobodnem »prometu« idej preko meja, kar naj bi bil tudi eden izmed njenih namenov.

OBIRANJE JAGOD PRI MOSKVI POD NADZORSTVOM OBOROŽENIH STRAŽ

Dnevnik komunistične mladine »Komsomolskaja pravda« je objavil 19. t.m. članek, v katerem se zgraža nad dejstvom, da obirajo na nekem kolhozu blizu Moskve jagode pod nadzorstvom oboroženih straž. Dnevnik je dobil pismo nekega očitca in je poslal tja svojega dopisnika, ki se je prepričal, da je tisto, kar je stalo v pismu, resnica. Obiravci in obiravke jagod so delali pod nadzorstvom oboroženih stražnikov in povelja so jim dajali po zvočniku.

Vodstvo kolhoza je pojasnilo, da so bili prisiljeni, da se poslužijo najete in prostovoljne delovne sile za obiranje jagod toda obiravci so si prilastili mnogo kilogramov jagod. Ni znano, če so jih med obiranjem pozobali ali jih odnesli domov. Tako je bilo potrebno najeti še oborožene straže in jih postaviti tja, »da bo red!«, kot je dejal eden izmed odgovornih. Ni pa znal pojasniti, kako gre delo pod oboroženo stražo.

SKOZI DALJNOGLED

ALI BI NE BILO BOLJŠE VADLJATI?

Glede na potek oziroma izid letošnjih matur na nekaterih slovenskih srednjih šolah v Trstu se nam je utrnula, mislimo, praktična misel: ali bi ne bilo boljše, da bi gospodje profesorji in inšpektorji prihranili sebi in maturantom trud in čas s tem, da bi kar vadljali, ali naj kdo napravi maturo ali ne? Ali pa izžrebali tiste, ki naj padejo. Rezultat bi bil popolnoma isti, glede na to, da napravijo maturo najslabši, nekatere dobre pa vržejo. Lahko celo, da bosta kocka ali žreb pravičnejša ker ne poznata malenkostne človeške zlobe, preračunljivosti in maščevalnosti. Tudi maturanti bodo najbrž bolj zadovoljni, svaj ne bodo imeli zavesti, da jim je maturitetna komisija hote napravila krivico in jih brutalno pahnilo nazaj ter jim povzročila zamudo in kompleks, ki se ju ne bodo znebili morda vse življenje. Torej: vadljajte, gospodje!

MI »MITTELEUROPEJCI«...?

Nekateri slovenski listi se še vedno afnajo z besedo »mittelevropsko« v zvezi z goriškimi srečanji srednjeevropskih kulturikov, kot bo letos spet od 27. do 30. septembra. »Primorski dnevnik« je preteklo dni v svojem poročilu o letošnjem srečanju v palači Attems zapisal »mittelevropsko« kar z enim t: »Letošnje mitelevropejsko srečanje posvečeno slikarski umetnosti

v prvi polovici stoletja«. Mitteleuropa je nemška beseda in pomeni točno isto kot slovenska Srednja Evropa. Če razumejo Italijani pod tem še nekaj posebnega, je to stvar italijanskega jezika, ki morda nima primerne besede za to, in kulturnega pojmovanja, nam Slovincem je pomenila Mitteleuropa vedno samo Srednjo Evropo. Pri kulturnih srečanjih gre torej za srednjeevropska kulturna srečanja, uporabljati pa za to nemško besedo pomeni — z našega stališča — neupravičeno trditev, da je bila Srednja Evropa vedno samo nemška in domena nemškega jezika in nemško-avstrijske kulture. Toda to je potvarjanje dejstev ali optična prevara, kajti srednjeevropski kulturni prostor so vedno, celo tisočletja, sestavljali VSI narodi, ki so živeli v Srednji Evropi, torej ne samo Avstrijci in Bavarci, ampak tudi Švicarji, Čehi, Madžari, Slovaki, Slovenci in Hrvati poleg istrskih Italijanov in Furlanov. In k srednjeevropski kulturi so prispevali vsi ti narodi, vsi so jo ustvarjali in bogatili, tako ali drugače, tudi mi Slovenci, od škofa-glasbenika Slatkonja in Valvasorja do Prešerna, Kocbeka, Antona Slodnjaka in Janka Messnerja, da ne omenjamo pobud kot je npr. založba dr. Tofenika v Münchenu. Zakaj bi se torej šli samo »Mittel- ali Mitelevropejce?« Niso že Nemci v Avstriji ponemčili dovolj Slovencev, da se ponemčujemo še sami?

Demokracija ima rezerve moči

(nadaljevanje s 1. strani)

interese. Za to je potrebna predvsem politična volja, kot naglašajo mnogi komentari, predvsem s strani Krščanske demokracije in s strani drugih levo-sredinskih strank. Krščanska demokracija bi morala že enkrat doumeti, da je minil čas politično-strankarske hegemonije in lahkega vladanja. Morala bi postati prava ljudska, napredna stranka, se znebiti vpliva cerkvenih osebnosti v čisto svetnih zadevah, vpliva, ki ji je povzročil npr. s tem, da jo je gnal v referendum o razporoki, strahovito politično škodo, in ustvariti v vsej državi vizijo resnično demokratične države, predvsem pa zagotoviti dosledno demokratično prakso v vsem javnem življenju. Upati je, da se bo pod novim tajnikom Zaccagninijem obrnila v to smer. Socialistična stranka pa bi morala končno že razumeti, da s takim nihanjem, kot ga kaže zdaj med levo sredino in komunisti, ne more predstavljati zanesljive zaveznice in da to samo poriva polena v kolesnice demokracije. Morala bi se spomniti, kako so končali socialisti povsod tam, kjer so pomagali komunistični partiji na oblast, npr. v raznih državah sovjetskega bloka. Dokler se Krščanska demokracija ne odloči za temeljito idejno prenovitev in dokler se bodo socialisti šli te otročje kujavosti in mislili samo na lastne

interese in politične kariere, bodo ostale italijanske perspektive negotove. Toda stvarnost sili k razjasnitvi stališč in s tem — upajmo — tudi perspektiv in horizontov. Polom demokracije torej še ni na vidiku. Demokracija ima v sebi presenetljive rezerve moči.

—o—

V turističnem kraju St. Raphael v južni Franciji so ujeli pobeglega novofašističnega ubijavca Maria Tutija. Pri aretaciji je neki policist ustrelil Tutija v vrat, vendar je menda že zunaj nevarnosti. Italija bo zahtevala izročitev.

Italijanski proračun, ki ga je v torek odobrila vlada in ga poslala parlamentu, predvideva nad 13 tisoč milijard lir primanjkljaja.

ČUDNA USODA DVEH BRATOV Z BERMUDOV

Tiskovna agencija Reuter poroča iz Hamiltona na Berbudskem otočju o zares čudnem primeru dveh bratov, ki sta umrla v časovnem razdobju enega leta na istem kraju in v enakih okoliščinah.

Kot je javila policija v Hamiltonu, je bil 20. t.m. 17-letni Erskine Lawrence Ebbin do smrti povožen od istega taksija z istim voznikom in z istim potnikom v avtu, ki je točno pred enim letom do smrti povozil njegovega brata, ki je imel tedaj tudi 17 let. Obe nesreči sta se zgodili na isti cesti, istem kraju in na isti dan, s časovno razliko 50 minut. Mladi Ebbin se je vozil z istim motorjem, s katerim se je peljal leto dni prej njegov brat, ko ga je povozil taksi.

Nov nastop deželnega svetovalca Štoker glede slovenske radijske postaje

Deželni svetovalec Slovenske skupnosti Štoka je vložil novo interpelacijo na deželni svet v zvezi z reformo radiotelevizijske službe in ustanovitvijo slovenskih televizijskih oddaj, ki jih predvideva državni zakon. Pojavile so se govornice — pravi Štoka v interpelaciji — da je ravnateljstvo tržaškega sedeža Italijanske radiotelevizije že izdelalo konkreten predlog o ustanovitvi slovenskih televizijskih oddaj. Štoka sprašuje predsednika deželnega odbora, če te govornice odgovarjajo resnici, poleg tega pa dodaja, da se mu zdi dokaj čudno zadržanje tržaškega radijskega ravnateljstva, ki je izdelalo predloge o slovenski televiziji, ne da bi se bilo posvetovalo s sindikalnimi organizacijami, uredniškim odborom časnikarjev in svetom podjetja.

Svetovalec Slovenske skupnosti sprašuje, če odgovarja resnici dejstvo, da je tržaško radijsko ravnateljstvo predlagalo za novo slovensko televizijsko službo isti postopek, ki ga je RAI pred leti sprejel za televizijske oddaje v nemščini za bocensko pokrajino. Znano je namreč, da oddaja televizijske programe v nemščini Rim. Če bi prišlo do uresničitve te zamisli, bi bil tržaški sedež brez dvoma oškodovan, ker bi izgubil možnost, da bi iz sedeža postal produkcijski center. S tem predlogom pa si je tržaško ravnateljstvo samo zapravilo vsako

možnost, da zahteva prekvalifikacijo, čeprav ima že zdavnaj vse možnosti, da postane produkcijski center. Tržaški sedež ima namreč že sedaj tolikšno krajevno produkcijo (na 80 tedenskih radijskih oddaj v

(Dalje na 4. strani)

—o—

LE SALUTIRALI SO IN ŠLI

Protivohunska služba v okviru ameriške zvezne policije F.B.I. ima močno na piki razna tuja veleposlaništva v Washingtonu. Ameriški tednik »Newsweek« piše v eni svojih zadnjih števil, da je izvedla zvezna policija v zadnjih letih povprečno po eno »protivohunsko« akcijo na mesec proti enemu ali drugemu teh veleposlaništev. Glasnik zvezne policije F.B.I. ni hotel ničesar izjaviti k temu poročilu. Vendar pa je ravnatelj te policije Clarence Kelly pretekle dni na tiskovni konferenci potrdil, da so napravili v veleposlaništvih »tajne preiskave«, kot se je izrazil, ali po domače vlome, ni pa hotel navesti podrobnosti. Kot piše »Newsweek«, so si vzeli na piko veleposlaništva nekaterih arabskih držav, Poljske, Jugoslavije, Francije, Japonske in Češkoslovaške. Pred petnajstimi leti so tajni policijski agenti, preoblečeni v smetarje, izmaknili na češkoslovaškem veleposlanikstvu celo napravo za šifriranje brzojav in cele zaboje dokumentov. »Češkoslovaško veleposlaništvo niti ni bilo v stanju brzojaviti v Prago, kaj se je zgodilo, in se je moralo poslužiti uslug sovjetskega veleposlaništva,« piše omenjeni tednik.

Ameriški agenti so nastopali vedno v civilnih oblekah in brez kakih osebnih dokumentov pri sebi. Na splošno so opravljali vse na lastno tveganje. Povelje se je glasilo: »Če vas dobijo, glejte sami, kako se boste izmazali!«

Tednik »Newsweek« tudi piše, da so agenti F.B.I. nekoč vlomili v neko arabsko veleposlaništvo, a so naleteli tam že na agente izraelske tajne obveščevalne službe. Salutirali so in se obrnili, ne da bi delali zgago zaradi tega.

VON BRAUN O POGONSKIH SREDSTVIH PRIHODNOSTI

Vernher von Braun, iznajditelj oziroma »oče« raketnih izstrelkov, kot mu pravijo, je izjavil v intervjuju za nemški tednik »Der Spiegel«, da ni izključeno, da bo lahko pogonsko sredstvo, ki ga zdaj uporabljajo za vesoljsko raketo, nekoč služilo kot normalen bencin za vozilo.

»Idealno pogonsko sredstvo bi moralo biti iz čistega vodika«, je rekel. »Toda za zdaj je to zelo težko izvesti«. Povedal pa je, da je nemško avtomobilsko podjetje Mercedes-Benz že izdelalo hranilnike za vodik in jih namestilo na poskusna vozila. Po von Braunovem mnenju bi se dal rešiti problem tako, da bi izdelali avto z dvema hranilnikoma. Eden bi služil za navadni bencin, ki bi ga uporabljali za vožnjo zunaj mest, kjer zastrupljanje zraka še ni tak problem, drugega pa v mestih, ker vodik ne kvira zraka.

Smeti zakoncev Kissinger

Ameriški tednik »National Enquirer« je objavil, kaj vse so našli njegovi uredniki v smeteh zunanjega ministra Kissingerja in njegove žene. Izkazalo se je, da je v smeteh, ki jih odlagata v vrečah iz plastične mase, marsikaj takega, kar bi zelo zanimalo tuje vohunske službe. Neki časnikar omenjenega tednika je pred nekaj dnevi odpeljal izza hiše, kjer stanuje Kissinger s svojo ženo, pet vreč smeti. Ko se je zadeva razvedela, je zunanje ministrstvo izjavilo, da je Kissingerjeva žena zelo v skrbeh, Kissinger pa je hudo nevoljen. Tednik je objavil

članek, v katerem pravi, da so našli v smeteh okrog sto tajnih dokumentov in sporočil, med drugim o tem, da preizkušajo na avtomobilih vladnih osebnosti nov signalni kodeks z lučmi, in mnogo podrobnosti o orožju in municiji, s katero je opremljen vsak avto. Nek dokument navaja točno število agentov tajne obveščevalne službe, ki so pridržani Kissingerju, in navedena so tudi imena skoro vseh. Nek tretji dokument prikazuje točen načrt Kissingerjevih bližnjih potovanj. Tednik pa pravi, da še niso vsega prebrskali in bodo gotovo našli še kaj več.

Stališče Slovenske skupnosti do nove občinske uprave v Dolini

Dolinski občinski svet je na svoji seji dne 15. julija izvolil novega župana v osebi Edvina Švaba, nosilca liste KPI za občinske volitve, ter odbornike, ki so: Bandi Marino (PSI) s funkcijo podžupana ter Ota Drago, Slavec Drago in Kuret Milan, vsi predstavniki KPI.

Izvolitev novega občinskega odbora je sad sporazuma med sekcijama KPI in PSI, ki sta ga sklenili za vodenje občine v tej mandantni dobi. Komunisti so pritegnili v odbor tudi socialiste, čeprav sami razpolagajo z zadostno večino (12 svetovalcev od skupnih 20).

Stališče Slovenske skupnosti, ki ima v občinskem svetu tri svoje predstavnike, je obrazložil svetovalec dr. Tul, ki je med drugim dejal:

Svetovalci Slovenske skupnosti kot ena komponent tega občinskega sveta, ki nima direktnih odgovornosti v ožjem izvršnem občinskem odboru, bomo vrednotili delovanje in predloge uprave skladno z našim splošnim in delovnim programom ter skladno z vlogo svetovalske skupine, ki je v

Prejeli smo

ČEMU TAKŠNO UVAJANJE DVOJEŽIČNOSTI?

Prebivalstvo repentaborske občine se je začudilo, ko je zvedelo, da je novi župan dr. Colja v svojem prvem govoru ob izvolitvi spregovoril v slovenščini in v italijanščini. Prvikrat se je tako zgodilo, da je župan slovenskega porekla samim Slovincem govoril tudi v italijanskem jeziku v slovenski občini (kolikor nam je znano ni nobenega svetovalca, ki bi ne znal slovensko) in tako uvedel v repentaborsko občino zelo čudno prakso dvojezičnosti, ki je pred njim ni vnesel doslej še noben župan, niti prejšnji »napredni« župani ne!

Repentaborska slovenska javnost se vprašuje, ali je bil to sklep PSI, kateri dr. Colja pripada, ali pa socialkomunistične napredne liste. V tem primeru se je bati, da bodo polagoma vsi »napredni« župani v naših okoliških občinah uvedli dvojezičnost, oziroma Slovincem govorili tudi v italijanščini, kar se doslej še ni dogajalo ne v devinsko-nabrežinski, ne v dolinski in ne v drugih občinah. Če pa je to sklep PSI, potem pa se je bati, da je za tem sklepom tičala druga namera. Seveda, Slovincem je v tržaškem občinskem svetu prepovedano govoriti slovensko, prav tako v deželnem, medtem ko so v pokrajinskem svetu slovenski svetovalci lahko svoje govore le sami prevedli. Velika milost za nekatere, za nas pa nekaj nujnega, saj je celo za afriške jezike zasijala svoboda, bakaj bi tudi za slovenskega ne smela?! Korak dr. Colja, ki vnaša italijanski jezik v slovensko občino brez vsake potrebe in logike, pa je v toliko vznemirljiv in nevaren, ker je lahko prvi korak na poti poitalijančevanja repentaborske občine! To pa bi si od »naprednega« župana res ne želeli! *Kraševc*

manjšini. Podprli bomo vse tiste pobude, ki jih bomo tako smatrali, da so v korist občanov, in tudi sami predlagali konstruktivne rešitve. Spričo številnih in nelahkih problemov, s katerimi se bo morala soočati občinska skupnost, menimo, da bi se morali izrazito strankarski pogledi umakniti v ozadje, prevladali pa naj bi skupni občinski in narodno-brambni interesi.

Slovenska skupnost bo po svojih močeh in v duhu svojega programa ter vloge, ki jo objektivno opravlja v tukajšnjem političnem prostoru, delovala predvsem v korist občanov in domačinov, za mirno in humano sožitje med občani različnih prepričanaj in narodnosti na osnovi enakopravnosti, antifašizma in demokratičnega pluralizma, predvsem pa za ohranitev narodnostnega ravnovesja v občini ter za globalno zaščito in neoviran razvoj slovenske narodnostne skupnosti v naši deželi; za odpravljanje negativnih posledic in škodljivih vplivov industrializacije na človeka, njegovo delovno in življenjsko okolje; za omejitev nadaljnega širjenja industrijskih objektov, tako da se omogoči nadaljni in vsesplošni razvoj naših vasi in naselij.

Za uspešno izvrševanje nalog in s temi povezanih odgovornosti, ki so nam jih zapuili volivci, je potrebno upoštevati prerogative občinskega sveta, kjer se lahko vsi problemi rešujejo preko demokratičnega soočanja različnih mnenj in predlogov do končnega izobikovanja najboljše rešitve v korist celotne skupnosti. Večina in manjšina lahko tako plodno opravjata svojo avtonomno in nenadomestljivo ter odgovorno vlogo.

Izšla je nova, 6-7. št. »Mladike«. Opozarjamo zlasti na uvodnik »Sto petdeset ur«, ki ga je napisal Boris Gombač in v kateri opozarja, kako so sindikati pozabili na svoje člane — Slovence.

Turčija je vzela Združenim državam vojaška oporišča na svojem ozemlju in na Cipru, ker ameriški kongres ni hotel odpraviti zapore nad izvozom orožja v Turčijo. Vse v zvezi s Ciprom in »sijajno« Kissingerjevo politiko na Bližnjem vzhodu.

NOV NASTOP DEŽELNEGA SVETOVALCA ŠTOKE GLEDE SLOVENSKE RADIJSKE POSTAJE

(Nadaljevanje s 3. strani)

slovenščini in nad 34 tedenskih ur v italijanščini), da z njo presega celo vse ostale produkcijske ventre, kot so Neapelj, Milan, Turin in Florenca, z izjemo edinole Rima.

To je že tretja letošnja interpelacija deželnega svetovalca Draga Štoke o vprašanju slovenskih radijskih in televizijskih oddaj. Toda medtem ko je o reformi italijanskega radija in televizije stalno govora in bodo že oktobra stekle oddaje po novih kriterijih, rimsko vodstvo RAI-a molči o preureditvi tržaške slovenske radijske postaje, kakor tudi še ni znano, kdaj se bodo pričele televizijske oddaje v slovenščini, čeprav jih predvideva 19. člen državnega zakona o reformi radiotelevizijske službe.

PODGANE V BELI HIŠI

Bivši predsednik Nixon nima na vesti samo zadeve Watergate, ampak tudi podgane v Beli hiši — tako pišejo ameriški listi. Ponoči gledajo in ropotajo podgane v kletih in na podstrešjih Bele hiše, da je človeka strah, in celo podnevi baje vidijo tupatam kakšno, kako švigne po hodnikih ali skozi kako pisarno, celo v bližini Fordovih delovnih prostorov.

Nixon je dal pred štirimi leti podreti staro vojaško skladišče v bližini Bele hiše iz časa prve svetovne vojne, ki je kazilo podobo okolja. Pri tem se mu je zelo mudilo in tako so opravili delo površno. V skladišču se je bila zaredila velika kolonja podgan in ko so poslopje podrli, so se preselile v Belo hišo. Sicer so skladišče pred podrtjem dezinficirali, a tudi le površno. Lani so postale podgane v Beli hiši prava mora za generala Alexandra Haiga, Nixonovega šefa kabineta. Slišal jih je, kako so cvilile pod podom in tekale po prostoru nad njegovo pisarno. Zato je imenoval svojo pisarno »Ho Ši Minhova steza«. Oktobra lani je dal novi predsednik Ford Belo hišo temeljito dezinficirati. Upal je, da bodo pokončali podgane. Zdaj pa so se spet poavile in nič ne kaže, da bi se slabo počutile v bližini Forda in Kissingerja ter njunega štaba.

Od obrtniških izkušenj
v trgovinsko dejavnost

POSEBNI POPUSTI!!!
OBIŠČITE NAS!!!

- Serijsko pohištvo
- Pohištvo po meri
- Preureditve

Korsič

Anton Korsič

**Oprema
za terase in vrtove**

T R S T

Prodajalna:
ul. S. Cilino, 38
telefon 54390

Dom in delavnica:
ul. Damiano Chiesa, 91
telefon 725757

ŠE VEDNO BREZ GLAVE

Kakor v goriškem občinskem svetu, ta ko je tudi v pokrajinskem še vedno prazno mesto predsednika oziroma župana.

Novoizvoljeni pokrajinski svet se je zbral nocoj na prvo svojo sejo.

Kotlucije raznih strank v pokrajinskem svetu kažejo neko nesigurno uravnovešeno.

Kljub izgubi enega svetovalca ima demokršćanska stranka še vedno devet članov v svetu.

Slovenska skupnost in liberalci so izgubili vsaka svojega svetovalca. Republikanci pa so pridobili enega. Komunisti so prišli od prejšnjih sedmih na osem, socialisti pa so se povzpeli od dveh na tri.

Na podlagi teh številke je težko sestaviti večino v svetu.

Povezava med krščansko demokracijo, socialnimi demokrati bi prinesla dvanajst glasov, tako da bi bil lahko izvoljen njen kandidat. Socialisti in komunisti razpolagajo z enajstimi glasovi.

Tretja možnost, da pride do večine je pa dana od povezave med demokristjani, socialisti in republikanci, ki bi prinesla trinajst glasov, kar bi zadostovalo za predsednikovo izvolitev.

Govorilo se je še o tretji možnosti, to je o dogovoru med demokristjani in socialnimi demokrati, ki bi skupno imeli enajst glasov in bi bil ob vzdržanju republikanca in fašista lahko izvoljen kandidat te koalicije, to je socialni demokrat Tachinardi.

Ob vsem tem prerivanju pa našo etnično skupnost zanima, kako se odločata po rodu slovenska svetovalca, dr. Bukovec zastopnik Italijanske socialistične stranke in

VSEM NAJLEPŠE ČESTITKE!

Malokatero leto smo lahko zapisali, da so vsi goriški maturanti uspešno izdelali.

Na letošnjih zrelostnih izpitih, ki so jih goriški dijaki polagali v Trstu, kot že več let, so se dijaki iz Gorice dobro izkazali. Izdelali so vsi. Viljem Gergolet, Iva Korsič, Andreina Tomšič, Marta Renner, Milena Rustja, Gabrijel Rerfolja. Najvišjo oceno je dosegla Nataša Sirk.

Na učiteljsku so tudi vsi izdelali, in sicer Sivan Bratuž, Adrijana Bukovec, Antoneta Calligaris, Marija Gergolet, Aleksandra Klanjšček, Rosana Lavrenčič in Vanda Okrolič.

Vsem abiturijentom toplo čestitamo in jim želimo, da bi si izbrali pravo pot za višje študije in v novo življenje!

»Vartac« otrok iz Beneške Slovenije

Kot posebna (edina) številka je izšel v obliki brošure revialnega formata »Vartac« (Moja vas), ki so ga napisali otroci iz Slovenske Benečije, izdal pa študijski center »Nediža« v St. Petru Slovenov. Redkokatero publikacije smo tako veseli kot te. Brošura prinaša spise otrok na natečaju »Moja vas«. Otroci so napisali preproste zgodbe in doživljaje, kar so pač slišali od starej-

dr. Bratina zastopnik Italijanske komunistične stranke.

Vemo, da nimata lahkega stališča, ker sta sočasno pripadnika slovenske etnične manjšine in člana vsedravnih italijanskih strank.

Po njuni odločitvi ju bodo slovenski volivci v prihodnje tudi presojali.

—o—

V Nigeriji, ki ima že baje okrog 80 milijonov prebivavcev, je bil napravljen državni udar. Oblasti se je polastil poveljnik garde dosedanega diktatorja Gowona, ki se je mudil na vseafriški konferenci v Ugandi. Novi diktator Naman Garba je star komaj 32 let. Tako ima pred seboj res še dolgo »diktatorsko življenje«.

Skupno opasilo v Pevmi

Že nekaj let je tega odkar farna in občinska skupnost v Pevmi slovesno obhaja sredipoletni praznik svoje patrone Ane v cerkvi in tudi na ustreznih zabaviščih s petjem in veselo prosto zabavo. Ob tej priložnosti se zbere na stotine ljudi, domačinov in gostov, ki se v pristrčni prijateljski družbi zadržujejo tudi tri dni do polnoči in še čez.

Tako je bilo tudi letos, ko je praznik vina in petja dosegel svoj višek ob sodelovanju vse soseske brez razlike mišljenj in osebnih mnenj. Vsi Pevmci, Oslavci in Štmaverci so vsem domačim in sosednim gostom izrekli pozdrav »Dobrodošli!«. Prav ta prijateljska skupnost je dala celotni prireditvi posebno vzdušje pri kulturnih in zabavnih točkah sporeda.

Pohvalo moramo izreči vsem marljivim

ŠPORTNA PALAČA V GORICI

Unione Ginnastica Goriziana namerava z obilnim deželnim prispevkom zgraditi športno palačo v Gorici. V diskusijo o tem zakonskem predlogu je kritično nastopil tudi deželni svetovalec Slovenske skupnosti dr. Štoka, ki je dejal, da je Slovenska skupnost za to, da se v Gorici zgradi tak športni objekt, da pa ožigosa goriško občinsko upravo, ki ni še določila v svojem regulacijskem načrtu, kateri predeli goriške občine so namenjeni kmetijski dejavnosti. Zaradi zadržanja goriške občinske uprave trpi celotno gospodarstvo goriške občine, posebej seveda kmetijskega značaja. Ker namerava Unione Ginnastica Goriziana zgraditi športni objekt na kmetijskem področju (ko bi ga lahko prav lahko zgradila kje drugje), kar je povzročilo val protestov pri zainteresiranih kmetih, je svetovalec Slovenske skupnosti glasoval proti temu zakonu!

prirediteljem, ki jim je trud poplačal moralni in upamo tudi materialni uspeh. Le tako naprej!

—o—

Prav ob tej prireditvi, ko je na stotine avtov drvelo od soškega mosta do sredi vasi in je bilo tudi na stotine pešcev na spodnjih ovinkih v nevarnosti, da jih vozila poderejo, moramo izreči ostro obsodbo na račun goriške mestne uprave.

Ali ni že čas, da bi po tolikih obiskih in pregledih na cesti od mosta do prve avtobusne postaje v »Kini« enkrat že uredili tiste nevarne ovinke ali vsaj posekali robidovje ob straneh, da bi pešci varno hodili predno bo prišlo do kake hujše nesreče na tej izletniški in prometni cesti »vina in breskev«.

Z otrokom na sprehod

Nekdo je dejal: »Ne vzemite otroka s seboj na sprehod, temveč pojdite vi sami na sprehod z njim.« Kadarkoli je vreme primerno, pojdimo z otrokom na sprehod, ker bo to zanj veliko razvedrilo. Lep sprehod bo namreč zabaven, prijeten in zanimiv in kot prava pustolovščina posejan z nepričakovanimi dogodki, ki bodo spodbujali otrokovo zanimanje in radovednost.

Če hočemo tak sprehod, se seveda ne bomo na dolgo in široko pogovarjali z vsakim znancem, ki ga bomo srečali na poti, medtem, ko se bo otrok dolgočasil poleg nas.

Prav tako otroka ne bomo vodili pred izložbe, ki zanimajo nas, njega pa še malo ne. Če bomo tako delali, bo sprehod za otroka neprijetno doživetje, za občutljivejšega pa pravcata kazen. V takih primerih se bo otrok naslednjič upiral na sprehodu in bo raje ostal noma v svojem kotu pri igračah, kjer bo lahko vsaj počel, kar bo hotel.

Umetnost sprehoda z otrokom je tudi v tem, da mu pustimo njegovo pristno svobodo. Zato ga nikar ne oblecimo tako, kot da ga peljemo na modno revijo, temveč naj bo oblečen čimbolj preprosto in praktično. Če nekatere obleke in obutev lahko odraslim uničijo vse popoldne ali večer, se podobno lahko primeri tudi otrokom. Zato naj nosijo najenostavnejša in higienska oblačila, posebno pa široke in udobne čevlje.

Če je otrok večji, lahko sprehod prilagodimo njegovim željam. Če pa je še tako majhen, da je popolnoma odvisen od nas, ga peljimo v sončno, zračno in zdravo okolje. Tam se z njim igravimo in pogovarjamo, skratka, bodimo mu za družbo ter mu počasi predstavljamo svet, ki ga obkroža.

»Vartac« se dobi v Tržaški knjigarni in ga toplo priporočamo.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Knjižica o velikem slovenskem misijonarju na Kitajskem

V zvezi z najnovejšim dogajanjem na azijskem jugovzhodu je aktualna knjižnica »Arhitekt z evangelijem«, ki je izšla nedavno v znani seriji »Knjižice«, ki jo izdajajo salezijanci na Rakovniku v Ljubljani. Napisal jo je Franc Halas. V njej je opisal življenjepisa velikega slovenskega misijonarja Jožefa Kereca, ki je dolga desetletja misijonaril na azijskem jugovzhodu, posebno na Kitajskem in bil nedvomno najboljši poznavavec kitajskih razmer in kitajskega ljudstva med Slovenci. Bil je tudi prvi, ki je skušal seznaniti Slovence s kitajsko kulturo in s kitajskimi socialnimi in drugimi problemi.

Knjižica je odlično napisana. To dokazuje že uvod, v katerem nas pisatelj slikovito seznanja s tisto slovensko deželo in naravnim okoljem, iz katerih je izšel Jožef Kerec.

Jožef Kerec je bil rojen 15. oktobra 1895. Avtor Halas nam predstavi njegov starodavni in ponosni slovenski panonski rod, ki je zvesto vztrajal pri slovenski zavesti in jeziku, pa tudi pri veri. Potem oriše leta njegovega šolanja, ki ni bilo lahko, kajti do šestnajstega leta je moral opravljati vsa kmečka dela, tako doma kot na sezonskem delu. Šele potem je župniku Jožefu Kleklu uspelo, da ga je spravil v Ljubljano, a najprej za hlapčka v zavetišču svetega Jožefa, odkoder se mu je po dolgem trudu posrečilo priti v salezijanski red — edini, ki je hotel sprejeti fanta brez enega samega razreda gimnazije. Končno je po študijah v Italiji in v

Veržeju ter spet v Italiji prišel do bogoslovnega študija. Še preden je bil posvečen v duhovnika, je bil poslan v misijone na Kitajsko. To bilo eno najtežjih in najnevarnejših misijonskih področij.

Na Kitajskem je doživljal kot misijonar neverjetne pustolovščine. Bil je takorekoč stalno v smrtni nevarnosti zaradi roparskih tolp, gve-

rilcev in zagrizenih sovražnikov vseh tujcev, toda zaradi svojega dobrega značaja, poguma, odločnosti in domačnosti s Kitajci se je vedno rešil. Njegovi zbrani dnevnik in pisma bi nedvomno napolnili več knjig in bi bili najbolj pustolovsko branje v slovenski literaturi, kratki pa bi nam nudili izredno dokumentarno podobo Kitajske v času med obema svetovnjima vojnama in vse do komunistične revolucije, ko so kitajski komunisti l. 1950 tudi njega zaprli, l. 1952 pa izgnali z drugimi tujimi duhovniki vred. Umrli je v Veržeju 27. junija lani.

Naslov knjižice »Arhitekt z evangelijem« se nanaša na to, da je Kerec na univerzi v Hong Kongu diplomiral tudi iz arhitekture, da je lahko sam gradil cerkve na Kitajskem. Bil je nedvomno eden največjih, najpogumnejših in svetu najbolj odprtih Slovencev moderne dobe.

Stična - več kot osemsto let obstoja

Pred nedavnim smo v našem listu izletnikom, ki bi v letošnjem poletju potovali po Dolenjski, priporočili, naj obišejo Kostanjevico na Krki. Tokrat bi spregovorili o Stični, ki je le 32 km oddaljena od Ljubljane, tja pa pridemo tako, da se peljemo po avtomobilski cesti Ljubljana - Zagreb do Ivančine gorice in tam zavijemo na odcep, ki vodi v ta kraj.

Stična leži v večji kotlini ob Stiškem potoku, šteje pa 627 prebivalcev. Kraj je bil naseljen že v prazgodovinski dobi, o čemer priča veliko gradišče z gomilami v bližini vasi. Sloves Stične pa je ponesel v svet tamkajšnji cistercijanski samostan, ustanovljen dobrih sto let prej pred tistim v Kostanjevici, leta 1136. Samostan je stoletja pomenil ne samo versko, ampak tudi kulturno in gospodarsko središče Dolenjske.

Med gradnjo samostanske cerkve v romanskem stilu je v Stični delovala pomembna stavbarska delavnica, srednji vek pa nam je zapustil tudi precejšnje število iluminiranih (slikarsko okrašenih) rokopisov, izdelek stiške iluminatorske šole, ki jih sedaj hranijo v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani.

Osnova sedanje samostanske cerkve v Stični je še romanska iz 12. stoletja, večje spremembe je doživela v začetku 17. stoletja, ko je bila barokizirana in je dobila v ladjah tudi zidan obok. Prvotna cerkev je bila tako kot zdaj triladijska in s prečno ladjo, obokan je bil le glavni in oba stranska kora, medtem ko so bile glavna, prečna in obe stranski ladji pokrite z ravnim lesenim stropom. Če se povzpne na podstrešje, nad sedanjim baročnim obokom ta okna še lahko vidimo. Oprema v cerkvi je v glavnem iz 18. stoletja, posebej pa je potrebno opozoriti na Križev pot, ki ga je leta 1766 naslikal slovenski baročni slikar Fortunat Bergant. Odlikujejo ga svetli barvni toni in enostavna, nekoliko ekspresivno naglašena pripoved, ki jo ne obremenjuje nepotrebne podrobnosti, kar prispeva h globokemu duhovnemu doživljanju te umetnine. Slikar se je na eno od štirinajstih slik podpisal z besedami »Accademicus Capitolinus«, in s tem opozoril na svoje rimsko šolanje. V cerkvi je vzidanih več nagrobnikov raznih plemiških družin in opatov, med katerimi je najbolj imeniten tisti, ki ga je že za življenja dal postaviti opat Jakob Reinprecht; ta opat je pomemben zato, ker je v začetku 17. stoletja dal prezidati cerkev. V koru severne stranske ladje stoji doprsni kip goriškega nadškofa Sedeja, v spomin na čas med prvo svetovno vojno, ko je v stiškem samostanu skupaj z goriškim bogoslovnim semeniščem našel začasno zavetje.

Ob južno stransko ladjo cerkve je prislonež križno-rebrasto obokan zgodnjegot-ski križni hodnik, ki je v sedanji obliki nastal sredi 13. stoletja. Loki štirih traktov hodnika, ki se odpirajo na dvorišče na sredi, so že šilasto zaključeni, prav tako tudi obok, vendar so rebra težka in še ne ustvarjajo pravega vzgona v višino, kar nam piča, da so ob nastanku križnega hodnika spomini na romaniko še bili živi.

(Dalje na 7. strani)

Preobsežnost slovenskih revij

Kot znano je prenehala izhajati revija »Prostor in čas«, ki je veljala zadnja leta za najboljšo in osrednjo slovensko revijo. Doživela je podoben konec — in po približno enakem času izhajanja — kakor že več drugih revij v povojni dobi. Njen urednik Janez Gradišnik je moral pred kratkim zavrniti polemični izpad nekega kritika, ki mu je očital, da se je revija »Prostor in čas« preveč zavzemala za Solženicina in je s tem zavzela protisovjetsko stališče. Gradišnik je odločno naglasil, da objektivno poročanje o Solženicinu ne pomeni protisovjetske pozicije, ampak da je taka objektivnost dolžnost pravega kulturnega delavca.

Konkretni vzroki, da je revija »Prostor in čas« prenehala izhajati, so baje predvsem denarnega značaja, ker ji je bila odpovedana podpora, ki jo dobivajo slovenske revije iz javnih sredstev, in ker ni mogla več dobiti tiskarne oziroma založbe, ki bi ji omogočila nadaljnje izhajanje.

Eden izmed vzrokov njenega izhiranja pa je bil morda tudi v tem, da je bila preobsežna. V tej rubriki smo že večkrat opozorili na trdovratno vztrajanje slovenskih revij pri velikem obsegu. Posamezne številke imajo tudi po sto strani in več drobnega tiska. Tako maso branja pa človek težko obvlada. Udomačila se je praksa, da objavljajo revije celo drame, kar

zavzema veliko prostora in podraži tisk, bravec pa imajo drame le malo, saj so namenjene predvsem za oder. Drama ne more nadomestiti romana in tudi ne novele, kot ne moreta ta dva nadomestiti drame na odru ali v radioteleviziji. To pomeni, da je koncept slovenskih revij, pa naj gre za tiste v matični Sloveniji kot za tiste zunaj nje, npr. za »Meddobje«, v bistvu zgrešen. Namesto da bi prinašale čimveč krajših člankov, esejev, poročil, polemik in komentarjev ter kritik širšega kulturnega življenja, jih polnijo uredništva po možnosti s čim daljšimi sestavki, v zmotnem mnenju, da jim daje to večjo tehtnost in ugled oziroma veljavo.

V resnici pa revija tem bolj opravlja svojo vlogo kot pobudnica in zrcalo literarnega in kulturnega dogajanja, čimbolj na široko zajema vso kulturno, lahko bi rekli celo vso narodno in življenjsko problematiko. Ravno v tem je glavna hiba slovenskih revij, namreč da so še vedno preveč literarne, preveč omejene na zgolj literarno območje, medtem ko je moderen tip revije v svetu danes splošno zainteresirana revija, ki obravnava vso družbeno problematiko. In celo revije množičnih narodov, kot so Nemci, Italijani, Angleži, Američani itd. so na splošno bolj drobne kot slovenske revije. Dobro bi bilo, če bi jih v tem posnemale tudi slovenske revije.

Sodobno kmetijstvo

Skrb za vlago v zemlji

Letos še ni bilo daljše suše, toda ker je poletje hkrati čas najbujnejše rasti, je vedno prav misliti na vlago v zemlji. V hudi vročini je izhlapevanje močnejše kot sicer, lahko pa se še vedno pojavi daljše sušno obdobje. O takem času rastline slabo uspevajo, plodovi se ne debelijo, plevel se razrašča itd. Zalivanje, čeprav je še tako obilno, še zdaleč ne zaleže tako, kakor če bi zemljo namočil izdaten dež, povrhnje je z zalivanjem dosti dela in stroškov. Na Krasu tudi večkrat zmanjka vode. Mimogrede naj omenimo, da najbolj zaleže večerno zalivanje, predvsem zato, ker voda ne izhlapeva tako močno kot podnevi. Večerna mokrota in vlaga učinkujeta na rastline zelo dobrodejno.

Pomen okopavanja

Na vrtnih gredah in tudi na polju skrbimo za vlago predvsem z okopavanjem. S tem uničujemo plevel, zračimo zemljo, zlasti pa s tem zadržujemo vlago v zemlji. Iz zemlje namreč voda izhlapeva v zrak. Čim bolj vroče je, tem hitreje izhlapeva. Voda prihaja iz spodnjih plasti zemlje po tako

imenovanih kapilarnih ceveh, po tenkih, skoraj lasastih ceveh, ki se po vsakem obdelovanju v zemlji spet vzpostavijo in vodijo iz globine zemlje do površine. Če hočemo preprečiti izhlapevanje vode po njih, jih moramo spet porušiti. To dosežemo ravno z okopavanjem. Namesto, da bi ta voda, ki večinoma prihaja iz globljih plasti, uhajala v zrak, se ustavi tam, kjer smo zemljo zrahljali, t.j. okopali in s tem cevni sistem porušili. To je tik pod površino. Z okopavanjem sežemo tri do štiri centimetre globoko. Tik pod površino pa je mnogo korenin, ki potem to zadržano vodo vsrkavajo. Voda tam zaostaja toliko časa, dokler se spet ne vzpostavi nov kapilarni sistem. Kdaj in kako se to zgodi ni mogoče natančno reči. Ko se spet vzpostavi sistem kapilarnih cevi, se pojavlja na površini skorja. Takrat je izhlapevanje močno. Zato moramo skorjo stalno razbijati ne glede na to, ali je zemlja zapleveljena ali ne.

Zastiranje ali pokrivanje tal

Z okopavanjem zadržujemo vlago v zemlji. To pa dosežemo tudi s pokrivanjem ali zastiranjem tal. Temu pravimo tudi mulčenje zemlje. Zemljo pokrivamo z različnimi snovmi. Kjer je dosti šote, delajo to s šoto, ki jo potrosijo dva do tri centimetre na debelo. Lahko pa vzamemo, zlasti v naših krajih, kjer moramo šoto kupovati, žagovino, zrezano slamo, listje, mah (o umetnih plastičnih masah, s katerimi mulčimo, zlasti pri nasadih jagod, tu ne bomo govorili). Vse te organske snovi se sčasoma pomešajo z zemljo in jo tako bogatijo s humusom.

S pokrivanjem zemlje dosežemo, da je sonce ne obseva neposredno. Že to je zelo pomembno, saj sonce zemljo močno suši, obenem pa z žarki zavira delovanje drobnoživk v zgodnji plasti tal. S pokrivanjem preprečujemo tudi izhlapevanje kapilarne vode, to je vode, ki prihaja, kot prej omenjeno, po kapilarnih ceveh iz globine na površje, kjer izhlapeva. Pomembno je še sledeče: tam, kjer je zemlja pokrita, raste plevel mnogo počasneje. Naši cvetličarji se s temi spoznanji pridno okoriščajo. Prav bi bilo, da bi jih posnemali še drugi.

Stična - več kot osemsto let obstoja

(nadaljevanje s 6. strani)

Čeč se iz križnega hodnika skozi cerkev spet vrnemo na dvorišče na severni strani cerkve, opazimo na desni večjo stavbo s kamnoseško skrbno izdelanimi glavnimi vrati in okni. To je t.i. »stara prelatura«, primer severnoresesane arhitekture. V bližini stoji vhodni stolp v samostan, okrašen v pritličju s štukaturo iz leta 1620, ki prikazuje štiri cerkvene očete in Poslednjo sodbo. Štukature je dal napraviti že omenjeni opat Reinprecht.

Samostanska poslopja obdaja mogočno obzidje, zgrajeno v 15. stoletju v času turških vpadov. Od številnih zanimivosti v samostanu naj omenimo še »prelatovo kapele«, v katero pridemo skozi vzhodno samostansko dvorišče; to je izredno dragocena poznobaročna stavba z dvojnimi stopniščem, ki pa je danes ne uporabljajo in zanemarjena propada.

Ob ogledu samostana, ki ga pričujoče pisanje lahko samo približa, nikakor pa ne

more nadomestiti, se obiskovalcu vzbujajo najrazličnejše misli in predstave iz več kot 800 let njegovega življenja, tesno povezane s slovensko in še posebej dolensko zgodovino. »Beli menihi« iz Stične so pripomogli k naselitvi, h krčenju gozdov in k načrtnemu obdelovanju tamkajšnje zemlje, rokopisna šola v samostanu pa je ustvar-

MLADI!

Bodite previdni

pri vožnji z motorji!

jala in ohranjala s pomočjo rokopisov dokaze kulturne dejavnosti srednjega veka. Vsakokratni stiški opati so bili tudi pomembni umetnostni naročniki in mecen, kar dokazuje visoka kvaliteta naročil, tako v arhitekturi, kiparstvu in slikarstvu. Vse to uvršča stiški samostan med najpomembnejše in najzanimivejše kulturne spomenike na Slovenskem. Skrbna obnova cerkve in križnega hodnika pred leti je to pomembnost še poudarila, na žalost pa še ni zajela tudi ostalih stavb, tako »stare prelature« in »opatove kapele«, ki se obiskovalcu ne kažejo v preveč mikavni luči. Upajmo, da bo do nadaljevanja obnove kmalu prišlo, kar pa bo samostan, kot se zdi samo z lastnimi sredstvi le težko zmožel.

Za Goričane je zanimiva tudi zgodovinska okoliščina, da se je moral v stiški samostan zateči med vojno goriški nadškof Sedej in goriška bogoslovna šola s knjižnico, ki se je na ta način tudi rešila.

T. K.

NOVI KRZNENI PLAŠČI

Na modnih revijah v Rimu kažejo nove krznenne plašče za prihodnjo zimo. Kožuhi, t.j. krzneni plašči bodo zelo v modi, a s podolgovratimi črtami in izdelani po novi tehniki, pri čemer posvečajo veliko skrb ravno črtam, ki bodo lahko enako — ali različno barvne. V primeru da bodo enobarvne, bodo tako »postrgane«, da bodo očitno kazale svoje tkivo. Lahko pa bodo tudi iz kožnih trakov. Očitno je šlo modnim hišam za to, da se porabi čim manj krzna oziroma ostanki krzna in manjvredne, t.j. pokvarjene kože, oziroma krzna, kajti glede na črte jih bodo lahko razrezali v majhne kose, tako da bodo izkoristili vse.

Modna hiša Ripa je predvajala v splošnem športne tipe krznenih oblačil, kot npr. daljše jope iz bobrovega krzna in jope iz perzijskega krzna ter plašče iz vizona, vse v nežnih masleno rumenih barvah in z enobarvnimi črtami.

Novozelandski znanstvenik o mlečnih kravah

Mlečne krave so kot otroci: če z njimi lepo ravnate, se dobro obnašajo, če pa ne, so trmaste — tako pravi novozelandski znanstvenik dr. Kilgour, ki se kot zoolog veliko ukvarja z govejo živino. To je povedal na zborovanju živinorejcev v Novem Južnem Walesu. Razložil je kmetom in rejcem na veliko, kako morajo ravnati s kravami, da bodo dajale veliko mleka. Vse, kar je povedal, naši kmetje že davno znajo, vendar pa je dobro, da ponovimo njegove besede, da se bodo prepričali, da je prišla tudi moderna znanost na njihovo. Rekel je, da mora biti živinorejec prijazen s kravami in mora paziti, da jih nič ne moti, medtem ko jedo. Med živinorejcem in kravami mo-

ra vladati prijateljstvo, potem so te pripravljene dati čimveč mleka. Krave preživljajo svoj dan po neki navadi, ki jo nerade spreminjajo in samo, če so prisiljene. K temu pa se jih ne sme siliti. Krmijo jih je treba trikrat na dan. Mir morajo uživati tudi takrat, ko gredo pit.

Dr. Kilgour je tudi dejal, da količina mleka, ki ga dajo krave, ni odvisna toliko od plemena krav, kot pa od živinorejčevega ravnanja s kravami. V Združenih državah so celo ugotovili, da dajejo krave več mleka, če jih molzejo ženske. Tudi to so naši kmetje vedeli že davno, zato se na Slovenskem ni zlahka prigradilo, da bi se sprivil molzt krave kak moški.

ŠAH

II.

Drugo vprašanje, ki si ga tudi lahko postavimo, se glasi: Kolikšno je število vseh mogočih različnih šahovskih partij? V primeri s prejšnjim številom šahovskih pozicij je to še težje izračunljivo. Lahko ga pa vendarle ocenimo. In sicer tako! V začetni poziciji ima beli na voljo 20 potez. Črni lahko odgovori s prav tolikšnimi. Sledi, da je 20x20 ali 400 različnih partij, ki trajajo po eno potezo belega in eno potezo črnega. Vzemimo (zelo grob približek), da v poljubni poziciji razpolaga igralec na potezi z natanko 20 možnimi potezami. Prav tako privzemimo — grobost na grobost —, da traja povprečna šahovska partija 40 potez belega in 40 potez črnega, vsega skupaj torej 80 potez.

Iskano število bo potemtakem enako: 20x20x20...x20 (zatekli smo se k pičicam, ker se nam ne ljubi pisati 80-krat istega števila - faktorja 20), kar znaša okroglo 10¹⁰⁴ partij.

To število ne presega samo zmožnosti našega umskega dojemanja, najbrž presega že tudi število vseh atomov v vesoljstvu.

Ugovor »Koliko od teh partij je količkaj smiselnih?« je seveda več kot upravičen. Pridržujemo tudi, da ne znamo nanj niti približno odgovoriti. Še posebej zato ne, ker je pojem »smiselnega« nekaj hudo relativnega: kar je zame smiselno, je marsikaj za drugega nesmisel in obratno. V osnovno resnico, da je šah silno bogata igra, pa lahko zdvomi le nevednež.

S celo vrsto podobnih kvantitativnih vprašanj šahovske igre, se je, ne da bi jih vedno rešila, ukvarjala plejada matematikov, med njimi slovita imena kot Euler, Gauss, itd. Samo nekaj takih uporabnih nalog naštejemo: »Postavi na (sicer prazno) šahovnico osem kraljic tako, da bodo nadzorovale čim manj polj!« ali »Postavi na šahovnico osem kraljic tako, da ne bo nobena mogla vzeti nobene druge!« ali »Premikaj skakača tako, da se enkrat in samo enkrat dotakni vsakega od 64 polj!« ali »Na koliko načinov lahko to izpelješ?« Zadnje vprašanje menda ni dokončno razčiščeno. Edino, kar se o njem zagotovo ve, je, da je teh načinov najmanj 31.054.144.

V nekoliko rahli zvezi z doslej obravnavanim so računalniki in njihova uporaba v šahu. O tem je bilo doslej — odgovorno in neodgovorno — obilo iznešenega in prav gotovo obilo še bo. Kakšne so dosedanje izkušnje?

Računalnik zmore dosti bolj izčrpno analizo kot človek. Dejstvo pa ni samo pozitivno, saj pomeni med drugim tudi to, da jemlje stroj v pretres variante, ki jih šahistov splošni čut na? gonsko izloči kot nezanimive in nikamor vodeče. Računalnik ne pozna utrujenosti, ne sprejema figure, kaj še, da bi ga nasprotnik iznenadil s »šušter-matom«. Ko pa gre za planiranje, za ustvarjalnost, za določitev bistva neke pozicije, je računalnik v primerjavi z močnim šahistom pravi neboljčenec.

Seveda smo šele na pragu nove računalniške dobe in bo razmah računalnikov, programiranja in šahistov-programerjev gotovo prinesel izboljšav. Ne verjamemo pa in s Taljem vred tudi ne želimo, da bi stroj na šahovnici kdaj popolnoma izpodrinil človeka, svojega gospodarja.

Dekle z zaprtimi očmi

31

Napisal Pierre L'Ermite

Prevedel Lovro Sušnik

Melanija pregleda vse, kar more doseči... odpre edino miznico..., edino zidno omaro... Prebrska žepe, prešteje tistih nekaj kovanec v majceni denarnici in jih dene spet nazaj... Pod žimnato blazino odkrije zelo lep rožni venec in »Hoj za Kristusom« s smrtno sliko letalskega poročnika... Bernard de Cressy!... najbrž nekdanji ljubček... Lej, lej... Ljuba punčka se ne loteva prvič hišnih sinov...

Že je Melanija na tem, da odide nekoliko razočarana, ker ni dobila za pod zob drugega kot to drobtino, ko opazijo njene iščoče oči pod mizo košek za papir.

Komaj vzame Melanija ta košek v roko, že vzklikne veselo, divje... kot lovec, ki se že hoče vrniti prazen domov, pa naenkrat zaloti najbolj nepričakovano divjačino.

Tu v tem košku je na koščke raztrgan papir s hišnim znakom in Melanija hitro spozna na koščku pisavo Ludvika Hughe. O, to mora biti pa skrajno zanimivo!...

Boječ se, da je ne bi kdo presenetil, hiti Melanija kar najbolj natančno pobirati iz koška krpice pisma: to gre lahko, kajti papir je modrikast in se loči od vseh drugih koščkov raztrganega papirja.

Ko ima vse koščke v svojem predpasniku, izprazni košek na mizo, da bi se prepričala, da ni izpustila nič takega, kar bi ji moglo pomagati pri sestavljanju te dokazilne listine. Zdaj je vsa srečna v svojem peklenskem upanju; pogleda še, če je vsaka stvar pravilno na svojem mestu, zapre vrata vrata in odhiti nazaj v kuhinjo.

Deset minut nato stopi Marija Durand, potem ko je bila pobožno pri maši, v svojo sobo. Pred ogledalcem, pribitim na steni, se razplete in si dene na plave lase belo kapico...

Za sekundo vzbudi pozornost nekaj neznanega, kar plava v zraku. A to prerahlo opozorilo ne seže dalje; in ker jo je maša res utešila, gre skoraj smehljaje se v kuhinjo, kjer pripravlja Melanija, ker se je — in ne brez vzroka — zakasnila, v naglici rdeče redkvice za kosilo...

DVANAJSTO POGLAVJE

Iste nedelje... ob enajstih zvečer v Hughovi hiši vse spi.

Vse... razen Melanije.

Tokrat ni zaupala tajnosti Celestinu.

Maščevanje je naslada bogov... Melanija hoče slastno uživati ta peklenski napoj čisto sama.

Do roba je napolnila petrolejko, zakaj delo utegne biti dolgo trajno. Toda kakšen užitek, nadaljevati po vrsti ta odkritja drugo za drugim!

Živahno se namesti za mizo.

Najprej pričvrsti z bucikami na smrekovo mizo koščke, ki se ji zde, da spadajo skupaj. A kaj kmalu postane sestavljanje težavnejše, ker je pismo napisano na obeh straneh in ker je ta prebrisana Marija raztrgala pismo na res zelo majhne koščke.

Toda Melanija bo prebedela pri tem, če bo treba, celo noč! Stvar tako godi njeni mržnji..., tako pomirjuje rezkost njenih rumenih zob... in je tako zanimiva!...

Proti eni uri zjutraj je skoraj že sestavila prvo in drugo stran. Kar oči jo že skele! Kljub temu se ji ti dve uri nikakor nista zdeli dolgi, s tako strastjo je delala. In kakšen je že uspeh!

Že samo s tema dvema stranema ima možnost, da vrže Marijo stokrat skozi vrata, če je ostalo gospe Hughovi le še malo srca.

Njena spodbujena radovednost jo napravi iznajdljivo, kar se tiče tretje in četrte strani.

Najprej prepíše s svinčnikom prvo in drugo stran. Potem razredči malo zelo lahkega lepila in prilepi koščke, da bi mogla hkrati obrniti obe strani v celoti.

Ta posel ji vzame eno urico.

Ko je prepisala še zadnji dve strani,, začne spet lepiti.

Zarja je že belila drevesa na vrtu, ko je Melanija prepisala in pritrdila med dva lista pozornega papirja dokument, ki je imel postati kar najbolj odločilna obtožnica zoper Marijo.

(Dalje)

Izdajatelj: Engelbert Besednjak nasl. ♦ Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, št. 157 ♦ Odgovorni urednik: Drago Legiša ♦ Tiska tiskarna Graphart, Trst - ulica Rossetti 14 - tel. 77-21-51

pohištvo

KOZMAN

VABIMO cenjene odjemalce naj obiščejo **NOVO TRGOVINO S POHIŠTVOM** v Ulici Castaldi 3 v Trstu - Tel. 762966 (pri Trgu Garibaldi).

OGLEDALI si bodo med drugim edino razstavo na Tržaškem vseh vrst izdelkov z n a n e TOVARNE M E B L O (kmečke dnevne sobe, skrinje, kmečki koti itd.) in velik izbor kuhinj Podjetja CUMINI.